

ÖDEV HAZIRLAMA ve DERS ÇALIŞMA

Dr. A. Ferhan OĞUZKAN*

Öğrenciler zamanlarının büyük bir bölümünü ya ödev yapmak ya da yoklama ve sınavlara hazırlanmak amacıyla dersane veya okul-dışı çalışmalara ayırırlar. Ödev hazırlamaya ve ders çalışmaya yönelik çabaların verimli olabilmesi, şüphesiz, birtakım bilgi, beceri ve alışkanlıklar edinilmiş olmasına bağlıdır. Halbuki büyük bir öğrenci kitlesinin «ders çalışma» ve «ödev hazırlama» ile ilgili temel bilgi ve becerilerden yoksun olduğu bir gerçektir. Biz bu yazımızda bu konuda önemli gördüğümüz bazı hususlara değinmek istiyoruz.

Öğrenmenin Sürekliliği ve Bütünlüğü

Ödev hazırlama ve ders çalışma gibi etkinlikler söz konusu olduğu zaman herşeyden önce öğrenmenin sürekliliği ve bütünlüğü unutulmamalıdır. Bugünkü eğitim anlayışına göre, öğrenmenin dershanede başlayıp orada sona ereceği veya öğrenmenin belirli ders saatleri ile sınırlandırılabileceği düşünülemez. Tam tersi, öğrenciler çeşitli derslerin aracılığıyla edindikleri bilgi ve becerileri dersane veya okul dışında yapacakları çalışmalarla pekiştirip zenginleştirmezler ise tam bir öğrenme sağlanamaz.

Gerçekten, öğrencilerin ders saatleri dışında kendi kendilerine veya arkadaşlarıyla birlikte çalışmaları öğrenme sürecinin çok önemli bir boyutunu oluşturur. Bu tür çalışmalar genellikle dersane çalışmalarının uzantısı, daha doğrusu tamamlayıcısı sayılmalıdır. Burada öğrencilerin ve ana-babaların daima göz önünde bulundurmaları gereken üç noktayı belirtmek uygun olur. Bunlardan birincisi, okul programına bağlı öğretmenin amaçlı, yöntemli ve planlı bir uğraşı olduğudur. İkincisi, tüm öğrenme çabalarının artık ezberlemeye değil, kavramaya çözümlenmeye, birleşime, yorumla, daha kısa bir deyişle yaratıcılığa dönük olması gereğidir. Üçüncüsü ise yeni öğrenme durumlarında daha önce edinilmiş bilgi, beceri ve görüşlerden yararlanılması zorunluluğudur. Başka türlü söylemek gerekirse, çeşitli konular üzerinde yapılan ödevlerden ve ders çalışmalarından olumlu sonuçlar alınabilmesi için önce amaçların iyi belirlenmesine,

* A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Öğretim Görevlisi

bu amaçlara ulaşmada izlenecek yol veya yolların doğru olarak tespitine, yararlanılacak kaynaklar ile kullanılacak araç ve gereçler arasından en uygunlarının seçilmesine ve nihayet ön bilgi ve becerilerden daima yararlanılmasına önem verilmesi şarttır.

Okuma Becerilerinin Geliştirilmesi

Ödev hazırlama ve ders çalışma konusunda başarı oranını artırmak için birtakım hususlara daha dikkat edilmesi gerekir. Bunlardan en önemlisi okuma becerilerinin geliştirilmesidir. Çünkü bir öğrenci gerek ödev hazırlarken gerek ders çalışırken daima yazılı gereçlere başvurmak ve onlardan yararlanmak durumundadır. Okuma becerileri, bazı kimselerin sandığı gibi, yalnız ilköğretim sırasında önem taşıyan beceriler değildir. Doğru okuma, hızlı okuma, anlayarak okuma, amaçlı okuma vb. beceriler sürekli bir çabayla kazanılır ve bu becerileri ancak zamanla geliştirerek olumlu alışkanlıklar haline dönüştürür. Bu becerileri zamanında kazanan, geliştiren ve sonra da alışkanlık haline getiren öğrenciler genellikle ödev hazırlama ve ders çalışma konusunda başarılı olurlar. Okuma becerileri bakımından yaşının ve sınıfının genel düzeyi altında bulunan öğrenciler ise ne kadar iyi niyetli ve çalışkan da olsalar özledikleri başarı çizgisine erişmekte güçlük çekerler veya bu çizgiye hiç erişemezler.

Bu noktada okuma bakımından öğrencileri başarılarını artıracak birkaç kuralı hatırlatmak yararlı olacaktır : (1) İster ders kitabı, yardımcı ders kitabı kaynak kitap, ister bir yazı (makale) olsun her sözcüğün, cümlenin, paragrafın anlamının kavranmasına çalışılmalıdır; (2) anlaşılmayan bir sözcük, bir deyim veya bir terim için sözlüğe bakılması bir alışkanlık haline getirilmelidir; (3) Okuma hızı, okuma amacına ve okunan eserin niteliğine göre ayarlanmalıdır. (4) Okumaya ayrılan zamanın akıllıca ve en ekonomik biçimde kullanılması için planlı hareket edilmelidir.

Planlı Okuma İlkeleri

Okumada planlı hareket etmek ve böylece zamanı iyi değerlendirmek öğrenciler bakımından çok önemli bir konudur. Bu nedenle ödev hazırlama ve ders çalışma sırasında öğrencilerin aşağıdaki ilkelere uymaları yerinde olur :

1. Bir kitabın ne gibi konuları kapsadığını anlamak için önce «içindekiler» bölümü dikkatle gözden geçirilmelidir.

2. Bir kitabın veya bir yazının giriş ve sonuç bölümleri mutlaka okunmalıdır.

3. Bir kitap bölümünün veya bağımsız bir yazının eğer varsa yan başlıklarına bakılmalı ve özet kısmı okunmalıdır.

4. Seçilen bölüm veya yazı, dikkatle ve belirli bir hızla paragraf paragraf okunmaya başlanmalıdır.

5. Bir bölümün veya bir yazının ilk ve son paragrafları üzerinde dikkatle durulmalıdır. Çok kez anafikiri veya görüşü bu paragraflaraan çıkarma olasılığı vardır.

6. Önemli görüş ve önerileri kapsayan veya anafikiri içeren cümle ve paragrafların altları çizilmeli yuhut cümle ve paragrafların yanına belirli işaretler konulmalıdır.

7. Okunan eserlerde bulunan çizelge, grafik, şekil, harita vb. materyalin de dikkatle incelenmesi yararlı olur. Elde edilmek istenilen veriler çoğu kez bu yoldan kısa zamanda sağlanabilir.

8. Kitapların sonunda yer alan dizin (indeks) bölümü de ihmal edilmemelidir. Belli bir amaca göre listelenmiş özel adlar ve konu başlıkları inceleme ve araştırmalarda okura çok büyük kolaylıklar sağlayabilir.

Not Almanın önemi ,

Ödev hazırlama ve ders çalışma sırasında öğrencilerin yazılı kaynaklardan gereği gibi yararlanmaları için sık sık not almalarına ihtiyaç vardır. Öğrencilerin bu konuda da birtakım bilgi ve beceriler edinmeleri şarttır. Not alma ile ilgili becerilerin de öğrencilere temel eğitimden başlayarak kazandırılmalı ve zaman içinde geliştirilmesi çzlenen bir yaklaşımdır. Burada not almaya ilişkin birkaç kuralı hatırlatmak yararlı olacaktır. Bu kurallardan biri, not alırken belirli bir amaç ve plana göre hareket edilmesine çalışmaktır. Böylece anafikir ile ikincil fikirler arasında kolayca bir ayırım yapılabilir. İkinci kural, alınan notların mümkün olduğ ukadar kısa olmasına özen göstermektir. Ancak, bu arada temel düşünce ve görüşlerin yitirilmemesine dikkat edilmelidir. Üçüncü kural ise not alırken öğrencinin kendi sözcük ve deyimlerine öncelik tanımasıdır. Başkasına özgü düşünce ve görüşlerin yeni bir anlatım biçimi içinde aktarılması ve bir yere yazılması öğrenmeyi olumlu yönde etkiler. Bu tür notlardan, ödev hazırlama ve ders çalışma sırasında yararlanmak daha kolaydır.

Zamanın Akıllıca Kullanılması

Ödev hazırlama ve ders çalışma konusunda gösterilen çabaların verimliliğini belirleyen etmenlerden biri de zamanın akıllıca kullanılmasıdır. Okul-dışı zamanın iyi değerlendirilmesi isteniyor ise şu

tavsiyelere uyulması yerinde olur : (1) Ödevlerin yapılması, yoklama ve sınavlara hazırlanılmasıyla ilgili çalışmalar haftalık veya günlük programlara bağlanmalıdır. Ödevlerin tamamlanmasına ,yoklama ve sınavlara hazırlanmasına ne kadar zaman ayrılacağı bir çizelgeyle belirlenmiş olmalıdır; Bu çizelge çalışma odasının uygun bir köşesine asılmalı ve öğrenci, yapılan ve yapılacak işleri böyle bir çizelgenin yardımı ile kolayca görebilmelidir; (3) ev ödevlerini hazırlamak ve derslere çalışmak için başvurulacak kaynakların, kullanılacak araç ve gereçlerin bir listesi de yapılmalı ve bunların nasıl sağlanacağı da önceden kararlaştırılmalıdır.

Çalışma Yerinin Uygunluğu

Ödevlerin iyi yapılması, sınav ve yoklamalara gereği gibi hazırlanılması konusunda çalışma yerinin de etkisi büyüktür. Öğrencinin-imekân varsa-ayrı bir odada veya kendi odasında çalışması yerinde olur. Bu odanın sade bir biçimde döşenmiş olması, yeterince aydınlatılması ve ısıtılması gerekir. Sckaktan gelen aşırı gürültüler, ev içinde yüksek sesle yapılan konuşmalar, radyo ve televizyon yayınları genellikle dikkatin dağılmasına yol açar. Resim, elişi, dckum:a gibi daha çok uygulamalı derslerle ilgili ödevler hafif bir müzik eşliğinde yapılabilir; fakat zihnin çabasını -özellikle yoğun bir dikkat ve düşünmeyi gerektiren ödevlerin radyo dinleyerek veya televizyon seyrederek yapılabileceği söylenemez. Yine bu gibi şartlar altında yoklama ve sınavlara sağlıklı biçimde hazırlanabileceği düşünülemez.

Sağlık Şartlarının Etkisi

Öğrencilerin ödevlerinde, yoklama ve sınavlarında başarılarını belirleyen etmenler arasında sağlık şartlarının da payı büyüktür. Öğrenciler belirli sağlık kurallarına ne derece uyularsa c derece verimli ve başarılı olurlar. Uyku, yemek, oyun, dinlenme, spor saatlerini iyi düzenleyen ve bu etkinliklerle ilgili sağlık kurallarına titizlikle uyan öğrenciler genellikle normal bir başarı düzeyine erişebilirler. Bunun tersi bir tutum içinde bulunan öğrencilerin ise başarı ihtimalleri oldukça zayıftır. Hattâ bu gibi öğrenciler sık sık hiç beklemedikleri başarısızlıklarla da karşı karşıya kalabilirler.